СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 198. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 24. серпня, 1929. VOL. XXXVII. No. 198. Jersey City, N. J., Saturday, August 24, 1929. THREE CENTS

МЕК ДОНАЛД ПРИЇДЕ ДО АМЕРИКИ В ЖОВТНІ

МОЖЛИВО, ЩО В ГРУДНІ ЗБЕРЕТЬСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ПО МОРСЬКОМУ ОБЕЗЗБРОЄННЮ АМЕРИКИ, АНГЛІЇ ТА ЯПОНІЇ.

ВАШИНҐТОН, 23. серпня. — З урядових кол повідомляють, що Мек Доналд приїде до Америки десь в половині жовтня, щоби конферувати з президентом Гувером. Головна тема їх конференції буде питання морського обеззброєння. В цій справі тепер ведуться в Лондоні переговори між всіма державами, зацікавленими в обмеженню морських воєнних сил, але думають, що Франція та Італія ухиляться від конференції.

Цілком можливо, що вже в грудні буде скликана морська конференція трох держав: Америки, Англії та Японії. Засадниче порозуміння між Америкою та Англією в справі головних основ, на яких може прийти до обмеження їх морських сил, забезпечує успіх конференції.

БОРА ЗАПОВІДАЄ БОРОТЬБУ.

ГОВОРИТЬ, ЩО БУДЕ ВИСТУПАТИ РАЗОМ З ДЕМОКРАТАМИ ПРОТИ МИТНОГО ЗАКОНА, ЯКОГО ПРОЄКТ АПРОБОВАНИЙ РЕПУБЛИКАНСЬКОЮ СЕНАТСЬКОЮ КОМІСІЄЮ

ВАШИНҐТОН, 23. серпня. — Як тільки републиканці сенатського фінансового комітету закінчили обговорення нового митного закона, сенатор Бора заявив, що він буде проти цього проєкту, бо він не узгляднює інтересів фармерів.

На його та демократів сенаторів думку, проєкт нового митного закона є корисний для індустрії, але шкідливий для фармерства. Тому він грозить, що в сенаті буде боротися проти цього законопроєкту разом з поступовими републиканцями та з демократами.

ЗГОРІВ ВЕЛИКИЙ БУДИНОК.

ПІДОЗРІВАЮТЬ, ЩО ВІН БУВ ПІДПАЛЕНИЙ КИМСЬ НАВМИСНЕ. ШКОДА ВИНОСИТЬ 200,000 ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, 23. серпня. — В міській дільниці Бронкс згорів величезний новий будинок, що мав містити в собі 105 помешкань. Будинок цей уже був на укінченню. 66 робітників поспішно закінчували роботи в нутрі будинку, коли він несподівано загорівся відразу в трох місцях.

Всі робітники врятувалися неушкодженими, але підчас гашення пожежі були ушкоджені 5 душ з пожежної сторожі. Будинок майже цілковито вигорів у середині, що завдало понад 200,000 долярів шкоди. Судова влада переводить слідство, бо мають підозріння, що будинок був підпалений навмисне.

ПОВІТРОПЛАВИ БУДУТЬ „МАТКАМИ" ДЛЯ ЛІТАКІВ.

ВАШИНҐТОН, 23. серпня. — Голова бюра авіації, адмірал А. Мофет, заявив, що спроби, які перевів недавно американський повітроплав „Лос Енджелес" з причепленням до нього на лету літаків та пущенням їх від себе в лет дали найліпші наслідки. Тепер Америка при будуванню нових повітроплавів буде мати на увазі ці спроби й будуватиме свої повітрові кораблі так, щоби вони могли бути повітровою базою для літаків.

Це буде мати кольосальне значіння у війні з огляду на те, що повітроплави мають кольосальний промінь свого лету. Дальші спроби будуть переводитися з метою знайти найліпшу систему урядження повітроплавів так, щоби вони могли бути „маткою" для літаків кожного часу, коли цього буде треба.

ВІЧЕ ПАМЯТИ САКА Й ВАНЦЕТІ.

БОЛЬШЕВИКИ ВРЯДИЛИ ВІЧЕ ПАМЯТИ СТРАЧЕНИХ ДВОХ АНАРХІСТІВ.

НЮ ЙОРК, 23. серпня. — Вчора на Юніон Сквері відбулося віче, скликане нюйорськими комуністами, присвячене другій річниці страти двох анархістів, Сака й Ванцеті. Підчас промов комуністичні лідери закликали підтримувати страйкарів у Північній Каролайні, яких будуть судити слідуючого тижня.

На мітінгу було присутних яких три й пів тисячки людей, між якими багато було таких, що прийшли лише послухати большевицьких промовців. Поліція охороняла порядок, який нічим не був порушений.

УТОПИЛИСЯ ЧОТИРИ ХЛОПЦІ.

ГОЛІОК (Масс.), 23. серпня. — Пять хлопців знайшли на березі ріки Конетикут човен і виплили ним на середину ріки. Надлетівший порив вітру нахилив човен на один бік, а хлопці з переляку також збилися на перехилений бік. Це перевернуло човен.

З пятьох лише одного врятували, що вмів плавати, а прочі чотири у віці 13—15 літ утопилися. Тепер пошукують їх трупів.

АРЕШТОВАНИЙ ЗА СТРІЛЯННЯ В ДІТЕЙ.

ДІВЧАТА ВПІЗНАЛИ ФАРМЕРА, ЯКИЙ СТРІЛЯВ У ДІТЕЙ, КОЛИ ВОНИ ЛОМИЛИ КУКУРУЗУ.

СОМЕРВИЛ (Ню Джерзі), 23. серпня. Поліція арештувала одного з братів Гофменів. 14-літня дівчина Климентович пізнала в нього того фармера, що поранив її брата, а також дівчина Колесар пізнала в нім убийника її брата Івана.

Десятилітний хлопець Іван Климентович знаходиться в тяжкому стані й бореться тепер зі смертю. Лікарі мають мало надій на його видужання. Гофмен буде поставлений перед „гренд джюрі" 13. вересня.

ПОЗБАВИЛИ ПІДТРИМКИ ЗА КОМУНІЗМ.

СИРАКЮЗ, 23. серпня. — Стейтова конференція Американської Федерації Праці позбавила матеріяльної підтримки Бруквудський Робітничий Каледж в Катона. Причиною позбавлення було те, що цей каледж провадить комуністичне виховання студентів.

БЮТЬСЯ ЗА ПРАВО МОЛИТИСЯ.

Між Арабами та Жидами в Єрусалимі знову прийшло до завзятої бійки ізза того, кому молитися біля історичної „Стіни Плачу". Підчас останньої бійки потовчено 28 людей. Між ними троє побиті так, що можливо помруть.

КАНАДІЄЦЬ ЇСТЬ 156 ФУНТІВ МЯСА НА РІК.

Пересічний Канадієць їсть 156 фунтів мяса на рік. Таке виходить з обчислення статистичного бюра в Оттаві про продукцію худоби. В протягу 1928 р. випродукувано в Канаді приблизно 700 міліонів фунтів воловини і з того 650 міліонів фунтів спожито таки в Канаді; на кождого Канадійця пересічно припадає тут по 67 і одній третій фунта. Свинячого мяса випродукувано за рік 835 міліонів фунтів, з чого в Канаді спожито 796 міліонів фунтів, або пересічно по 82 і ½ фунта на особу. Крім сього Канадійці спожили 62 міліонів фунтів баранини, хоч випродукували її один міліон фунтів менше, ніж зїли.

СВЯТО ШУБЕРТА НА УКРАЇНІ.

З нагоди музичного свята пошану Шуберта видала „Книгоспілка" вибір пісень Шуберта з українським і російським текстом. Якби не було й російського тексту, то моглаб „лопнути" федерація.

АРЕШТУВАННЯ ДИРЕКТОРА ФАБРИКИ „АРМА".

Слідчий відділ арештував у Львові д-ра Стан. Козловського, директора львівської фабрики зброї „Арма", й Ів. Сенічнїга, директора руху цеїж фабрики, за обманства из шкоду держави. Обманств тих допускалася фабрика таким чином, що вибивала підроблені значки військової відбірчої комісії. Арештовані допустилися ще й инших учинків, шкідливих для військового скарбу. Закфестіовано при них підроблені значки військової комісії та инший матеріял. Ведуть слідство.

ЮГОСЛАВЯНСЬКИЙ КОРОЛЬ НЕВІЛЬНИКОМ.

Американські кореспонденти, які відвідали Югославію і пізнали тамошні відносини, кажуть, що югославянський король Олександер є по правді невільником сербської тайної військової організації „Біла Рука". Ця організація за проводом старого генерала Петра Жівковіча (відомого з того, що він провадив до королівської палати тому 26 літ убийників, які зглядили зі світа в звірський спосіб короля Олександра Обреновича і його жінку Драгу) трясе при помочі страшного терору цілою державою. Вона приказала королеві нібито захопити у свої руки диктаторську владу, а по правді то владу захопила „Біла Рука", яка править терором, а короля держить у дійсній неволі. Американські кореспонденти кажуть, що Серби привикли до такої влади терору на спосіб балканський, але Хорвати і Словінці, які культурно високо поступали під Австро-Угорщиною, не можуть стерпіти бандитської влади розбою, яка між иншими зглядила зі світа хорватських діячів Степана Радича і його братанка.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

З великим жалем серця ділюся сумною вісткою, що мій дорогий муж Антін Криса родом з Зарича, пов. Мостиска, член відділу 8 У. Н. Союза, упокоївся дня 21-го серпня 1929 о годині 10.26 вечером. Похорон відбудеться з дому жалоби No. 1 Arden Ave., New York, N. Y., в суботу, 24-го серпня рано о год. 9-тій, звідки вирушить до Української Церкви св. Архистратига Михаїла в Йонкерс, Н. Й. А відтак тлінні останки будуть відпроваджені на цвинтар св. Йосифа в Йонкерс, Н. Й.

Вічна Йому память.

Марія Криса, жена;
Татіянна Криса, сестра.

ЗАДУШИВ ЖІНКУ І ВТОПИВ.

І Серету в Городку (пов. Заліщики) видобули люде тіло 30-літньої Малашки Мандюкової. Комісія ствердила, що Мандюкову насамперед удушено, а потім вкинено в ріку. У вбивстві підозрівають 42-літнього Федька Мандюка, чоловіка утопленої. Мандюк не признається до вини. Причиною вбивства булаб подружа незгода.

ШОФЕР ХОТІВ УБИТИ СЕМИНАРИСТКУ.

Шофер Степан Вільчинський, який вдержував приязні взаємини із семинаристкою М. К. з Клепарова, вистрілив до неї в груди, щоби вбити її. Причиною мабуть те, що дівчина не хотіла вийти за нього замуж. Дівчину в грізному стані відвезли до шпиталю. Шофера арештували.

ПОТРІЙНИЙ МОРД ЗІ ЗАЗДРОСТИ.

Адвокат д-р Блезон в Мароко по загадочній смерти своєї першої жінки оженився по двох місяцях вдруге з молодою 16-літньою Арабкою, що приняла з цеї причини християнство. Молода жінка почала вести дуже виставне й розкішне життя, наслідуючи у всьому великопанські звичаї та обичаї. Вона вигравчувала великі гроші на тоалети, всякі забави, часті поїздки до Парижа, так, що в короткому часі великий маєток її мужа почав скоро корчитись. Однак д-р Блезон працював прямо понад сили, щоби вдоволити всі забаганки своєї молодої жінки, про котру був дуже заздрісний. Одного дня дістав він лист, в якому доражджувано йому, щоби докладно слідкував за своєю жінкою, принаймение три дні, а тоді дізнається про неї всю правду. Він справді послухав цеї ради і четвертого дня запросив до себе на обід трох панів, які себе зовсім не знали: французського лікаря Пільона, богатого еспанського купця Брака й одного Араба. Пані Блезон була для гостей дуже привітлива, однак ані одним рухом не зрадила, що ці три панове — то її любовники. Коли ціле товариство, під впливом солодкого вина, на добре розбавилось, тоді адвокат вийняв нечайно револьвер і вистрілив скоро шість разів до цих трох панів. Двох з них убив на місці, а третій вмер у шпиталі. А своєї жінки — як сам признався на слідстві — не вбив тільки тому, бо вже не стало йому куль.

ДВА ДУХОБОРИ АРЕШТОВАНІ ЗА ПІДПАЛИ.

З Гренд Форкс, Б. К., арештовано двох духоборів із двохтрох соток „Синів Свободи", а саме Павла Ваткіна і Павла Ватсова, і поставлено проти них обвинувачення, що вони спалили в понеділок рано, 5 серпня, духоборську школу Спенсер. Арештовані належали до громадки, яка минулого тижня вернула з Саскачевану, де недавно спалено тузин шкільних будинків.

АЛЯРМ.

Краківський Курієрок часто робить алярми. Це вже його спеціяльність і мабуть право. Останньо читаємо, що „алярмують з ріжних сторін Волині про усильну українську агітацію в дусі сепаратистичнім, яку управляють виключно „вивротові" агітатори з Східної Галичини".

Нащуртеь вуха, бо тепер прийшло сам смак. Отже: „Йдучи зтертим слідом і маючи певний досвід, агітатори намагаються загніздитись у **Просвітах і кооперативах**".

Ага, це вже виразний заклик до ліквідації. Просвіти вже майже зліквідовані. В очі колять ще кооперативи. Гудзя на них, бо продавання перцю, цукру і шварцу це „вивротова" акція.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ВИБУХУ ГРАНАТИ.

В селі Яцковичі (пов. Збоків) найшли хлопці на пасовиску ручну гранату, що там лежала ще з часів світової війни. Найстарший з хлопців узявся розбирати гранату молотком і ножиком. Граната вибухла. Сила вибуху та відломки гранати спричинили страшну масакру серед хлопців. Вісьмох їх упало, пошарпаних і скровавлених. Шістьох небавом померло наслідком ран і упливу крови. Двох тяжко ранених заосмотрив лікар, привезений зі Зборова. Крім того кількох инших було лекше ранених. Одного з тяжко ранених, Миколу Микулишина, привезли до Львова до шпиталю. Стан його безнадійний.

ОБІКРАЛИ ПОСЛА ДО СОРОЧКИ.

Дня 14. липня ц. р., вертав нічним потягом зі Львова до Тернополя соціялістично-радикальний посол д-р Ладика. В переділі першої кляси розібрався він зовсім, а пальто, убрання, капелюх і черевики положив на поличку та, не прочуваючи ніякого лиха, заснув твердо наче камінь. Зі спокійного і твердого сну позбавив його один сміливий злодій, що увійшов до переділу, де крім п. Ладики не було більше нікого, і спокійно забрав його пальто, ціле убрання до штанів включно, капелюх і черевики. В додатку злодій обловився і грішми, бо з убранням забрав і портфель разом з посольською легітимацією, а в портфелі було понад півтора тисячки золотих готівки. Коли пос. Ладика пробудився рано в Тернополі, а сонце світило вже давно, вийшов з вагону тільки в сорочці й спідних білих штанцятах, без капелюха і босий, прикриваючи своє грішне тіло скупеньким коциком, викликав тим чималу сензацію на рухливому двірці. За злодієм пропав до нині всякий слід.

РОСІЯ Й КИТАЙ ПОСПІШНО ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ

ОБИДВІ СТОРОНИ БЕЗПЕРЕСТАННО ЗБІЛЬШУЮТЬ СВОЇ ВІЙСЬКА. РОСІЙСЬКА АРМІЯ НА ШИРОКОМУ ФРОНТІ НАПАДАЄ НА МАНДЖУРІЮ. БЛЮХЕР І БУДЕННИЙ УЖЕ ОБНЯЛИ КОМАНДУ.

ШАНҐАЙ (Китай), 23. серпня. — Великі відділи китайського війська все прибувають на сибірський кордон. Чекають незадовго розпочаття боїв на всьому широкому фронті манджурсько-сибірського пограниччя. Цим роспічнеться коли не формальна, то фактична війна між Китаєм і Росією. Покищо обидві сторони обмежуються льокальними атаками на ворожі військові відділи.

В Китаю сподіваються, що війна з Росією скріпить внутрішне становище китайського правительства та більше скріпить гадку уніфікації Китаю. Правитель Манджурії оголосив нову мобілізацію 120-тисячної армії.

ЛОНДОН (Англія), 23. серпня. — До місцевих газет доносять з Манджурії, що головнокомандуючий російськими військами проти Китаю, Блюхер, уже прибув до Чити в Сибірі, де він організує свій штаб. В російських колах сподіваються, що приняття ним команди буде відзначене сильними демонстраціями проти Китаю на манджурському кордоні.

Китайці говорять, що вони розкрили російський плян захоплення Харбіна. Росіяне мають плян наступу на Мукден з двох сторін одночасно, а по ріці Сунгарі думають пустити свої річні канонерки.

Японці знову занепокоєні тим, що в Китаю шириться бойкот проти них ізза того, що вони не перепускають китайських військ через Південно-Китайську залізницю. Тепер Японці заявляють, що вони не перешкаджають їхати залізницею тим військовим Китайцям, які заплатять за свій переїзд, як звичайні пасажири.

ТОКІО (Японія), 23. серпня. — Телеграфічна агенція Ренго повідомляє, що манджурський кордон перейшло 40,000 російського війська, яке поволі посувається в глибину Манджурії.

НАНКІН (Китай), 23. серпня. — З Харбіна повідомляють, що на манджурському кордоні зібрана під командою Буденного тринять-тисячна армія, яка готова кожної хвилі розпочати наступ проти Китайців. Цим підтверджуються відомости, котрі були оголошені раніше, що радянське правительство призначило Буденного на команданта корпуса військ, котрі мають наступати на Манджурію.

ЙДУТЬ НА УСТУПКИ СНОВДЕНОВИ.

ДЕРЖАВИ АНТАНТИ ЗГОДЖУЮТЬСЯ ЗАДОВОЛЬНИТИ 75% ВИМОГ СНОВДЕНА.

ГАГА (Голяндія), 23. серпня. — Після спільної наради французької, італійської, японської та бельгійської делеґацій на конференції по репарації вирішено запропонувати Англії збільшення репарацій у висоті 75% з того, чого вимагає Сновден. Це рішення негайно переслано до Сновдена, але ще не відомо, як він поставиться до нього.

Взагалі всі стараються добитися, щоби Англія в принципі згодилася приняти плян Йонга хочби зі застереженнями Сновдена. Тоді можна буде припинити на якийсь час праці конференції й призначити спеціяльні комісії для вироблення остаточного проєкту порозуміння. Коли це буде досягнене, тоді конференція буде врятована від розбиття, що тяжко відбилосьб на всьому політичному та економічному життю Европи.

ПІЗНАВ ПРАВДУ.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ЛІДЕР ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО КОМУНІЗМУ, ЯКИЙ ВІН СТУДІЮВАВ 15 МІСЯЦІВ У РОСІЇ.

ПАРИЖ (Франція), 23. серпня. — Пауль Маріон, бувший голова бюра комуністичної пропаганди в Франції, повернувся до Парижа після 15-місячного перебування в Росії. Тепер він заявив свій вихід з комуністичної партії, бо те, що він бачив в Росії, переконало його в шкідливости комунізму для робітництва й селянства.

У своїй заяві про резиґнацію він пише, що в Росії він був від листопада 1927 року по липень 1929 р. Він там був у найближчому контакті з Комінтерном, а також у найтіснішому контакті з робітництвом та партійними апаратами й низами. Його спостереження показали йому, що в Росії істнує система страшного терору, провокацій й бюрократії, котра, починаючи від Сталіна, обплутала всю Росію до найменшого села.

Робітництво, яке раніше активно боролося за комунізм, тепер розчароване й шкодує, що боролося за владу, але влади як не мало так і не має тепер. Ріжні економісти та спеціялісти зі жалем росповідали йому, що їм доводиться фальшувати всі відомости про фактичний стан життя в Росії. Росходження між селом і містом стає все більшим. Зрештою Маріон твердить, що комунізм веде не до соціялізму, а до найгіршої форми передкапіталістичних економічних та політичних відносин. Тому, стоячи на ґрунті боротьби за визволення робітництва з політичного та економічного рабства, він не може лишатися в комуністичній партії.

БУРЯ ЗАТРИМУЄ ЦЕПЕЛІН.

КАСУМІҐАРУ (Японія), 23. серпня. — Направа мотора вже скінчена. Тепер шаліє буря, що затримує відлет цепеліна в дальшу дорогу. Всі з нетерплячкою очікують повідомлення про те, що погода переміняється на ліпше.

ЗДВИГ ВПРАВО.

ЛОНДОН (Англія), 23. серпня. — Тут підкреслюють, що останніми часами почало спостерігатися, поправлення Партії Праці. Під тиском реальних обставин вона все далі відходить від трейд-юніонів й шукає собі підперття в так званому „середньому поясі".

„SVOBODA” (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7.

За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи”: 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: “SVOBODA”, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА РОБІТНИЧУ ПАРТІЮ

Сими днями відбувається в місті Сиракюз, у стейті Ню Йорк, конвенція Федерації Праці сього стейту. Богато вже справ обговорено на конвенції сього стейтового союза робітничих юній, як: реформу вязниць, справу участи представників юнії на мілітаристичних парадах, тощо. Та здається з усіх справ найбільше цікава справа орґанізації спеціяльної робітничої партії.

Що робітникам треба впливу на політичні встанови краю, се знає кождий американський робітник. Він знає, як у законодатних тілах Америки ухвалюють ріжні закони, дотикаючіся робітників як кляси, і тому він природно мусить стреміти до впливу на сі встанови. Щодо сього нема серед американських робітників двох думок.

Доперва, як приходиться до дальшого питання, зявляється розбіжність думок. Одні кажуть, що робітникам вистарчає впливати на „старі” або „великі” партії, себто на републиканську й демократичну. Другі кажуть, що „старі” або „великі” партії слухають капіталістів та що ними робітники не доробляться. Мовляв, робітникам треба нової, своєї власної партії, до якої тільки вони будуть належати, якою тільки вони будуть правити. Вони показують на робітників Англії, які теж довгий час думали покористуватися старими патріями, що там звуться консервативна й ліберальна, аж поки не переконалися, що робітникам треба таки партії робітничої. Такою партією й є правляча тепер партія Англії.

Отсе питаннє й виринуло ще раз, і певно не послідний, на конвенції Федерації Праці стейту Ню Йорк. Говорено за й проти. Більшість делеґатів усе таки була тої думки, що краще робітникам держатися старих партій, бо в сей спосіб вони можуть висувати одну партію проти другої, попираючи ту, котра краща для їх інтересів. Орґанізація своєї партії забралаби довгі роки, а тимчасом старі партії ворогувалиби та шкодилиб робітникам.

Проти сього піднесено знова старі арґументи, що старі партії робітникам не хочуть помагати. В сій хвилі виступив голова стейтової Федерації Праці з дуже відважною критикою робітників. Говорив він: Коли старі партії не помагають робітникам, то сьому винуваті також, а може й переважно, самі таки робітники. Робітники занедбують свої інтереси. Коли який політик іде проти їх інтересів, вони не стараються його усунути, але далі попирають його, як свого найліпшого приятеля. Занедбуючи в сей спосіб свої власні інтереси, робітники не можуть відтак дивуватися, коли такий політик занедбує інтереси робітників, а дивиться за інтересами особистими або інтересами своєї кляси. Най робітники мають відвагу стануть за себе, а тоді ніхто не поважиться погорджувати їх силою.

Д-р В. Клодницький.

ДЕЩО ПРО ІНДІЮ ТА ПРО ІНДУСІВ

Майже всі сильні держави світа є заанґажовані на азійському терені боротьби, яка під цю пору доходить до кульмінаційної точки. На Далекому Сході на російсько-китайському кордоні тепер воєнний стан, яким цікавиться весь світ. Це перша арена, на якій уже лежать трупи.

Другу арену політичної боротьби становить Індія. Тут покищо не ревуть гармати, однак тут кипить уже люта боротьба „політична”, яка не ворожить мира.

Територія Індусів обіймає коло 1,600,000 квадратових миль з населенням біля 320 міліонів. У нас загально думається, що Індія є англійською кольонією. На ділі воно инакше! З індійської території 900,000 квадратових миль з населенням 250 міліонів належить до Англії. Англійський король є цісарем для тієї території, а згаданих 250 міліонів з точки міжнародного права являються підданими Великої Британії.

Другу частину Індії становить т. зв. не-англійська Індія, яка занимає 700,000 квадратових миль з населенням коло 70 міліонів. Не-англійська Індія складається з біля 100 держав. З точки міжнародного права це держави до певної міри самостійні. Їхні горожане є підданими своїх володарів-суверенів, які на підставі договорів признають протекторат анґлійського короля. Щодо протекторату взагалі, то годиться сказати, що його набуває собі сильна держава на підставі добровільних договорів, якими вона зобовязується охороняти слабшу державу. За це сильна держава застерігає собі право мати певний вплив на зовнішну політику держави, підчиняючоїся під протекторат. Щодо внутрішних справ, то держава підчиняючася під протекторат, має цілком свобідну руку. В не-анґлійській Індії автономні держави. Кожда з них має своєрідне законодавство, свою адміністраційну машину, своє шкільництво й своє військо.

Підкресливши цей поділ і політичний характер Індій, нам треба проаналізувати політичні настрої там, а іменно:

Там від недавна зачав розбуджуватися **індуський націоналізм,** який стремить до обеднання всіх Індусів і до створення великої суверенної звязкової держави Індусів. Цей рух розярюють головно Індуси патріоти й студенти, вишколені в заграничних університетах. Цей відрух, очевидна річ, є сильнійший в частині не-анґлійської Індії. Одначе жевріє він на цілій території Індій. Річ зрозуміла, що для Анґлії індуський націоналізм не на руку, бо в недалекій будучности він поважно може грозити інтересам Анґлії. Анґлія це добре розуміє. Рівнож це добре розуміють і большевики, смертельні вороги Анґлії, які, щоб ослабити силу Анґлії в Азії, всіми силами стараються довести до заворушень в Індіях. Большевики не журяться, що націоналістичний відрух в Індії піде не по їхній лінії. Вони всіми силами єтараються добитись покищо національні революції в Індіях, щоб цією революцією підірвати силу Анґлії.

Ленін та Бухарін привязували до революції в Індії велику вагу. На цю ціль большевики витратили силу грошей. До Москви на стипендії навербовано чимало студентів, край засипано богатьома аґітаторами, а перед кількома роками в Туркестані вибудувано навіть заходом большевицького уряду величанську радіостацію, яка „аґітує” проти Анґлії. В Індіях на чолі індуського визвольного руху маємо двох великих лідерів: Ґанді і Неру. Перший з них є що правда за великим ідеалістом, одначе Неру є реальним політиком і орґанізатором. Неру в 1928 р. перевів вибори до індуського парляменту, до якого увійшла більшість індуських самостійників, які рішучо домагаються політичного устрою. Уряд анґлійський бачить, що сила індуського націоналізму є поважна, а тому старається піти йому назустріч. До Індії було вислано парляментарну комісію зі Симоном на чолі, яка мала простудіювати політичні настрої в анґлійській Індії. Ця комісія нічого не зробила.

Націоналістичний лідер Неру опрацював сам зі своєю партією проєкт конституції для анґлійської частини Індії. Проєкт домагається, щоби британську Індію зроблено домініяльною державою. Неру вніс свій проєкт до правительства в Лондоні і, погрожуючи революцією, зажадав порішення справи до 31. грудня 1929. р.

Річ зрозуміла, що Анґлія мусить якось вирішити цю пекучу справу. Є відомости, що тепер на основі проєкту Неру парляментарна комісія виробляє конституцію для британської Індії. Проєкт Неру є дуже радикальний. Він зносить касти і рівнає всі кляси. Проти проєкту виступають: індуське духовенство та ріжні магараджі (князі).

Треба надіятися, що Мек Доналд зуміє злагіднити антаґонізм у внутрі анґлійської Індії та замирити індуський світ.

НА ТЕМИ ДНЯ.

ВСЕ НЕ ТАК.

У „Свободі” час від часу подається передрук про життя на Радянській Україні, що береться без зміни жадного слова з тамошніх большевицьких ґазет. Доводиться давати передрук, а не реферувати певні явища в тому життю длятого, щоби не було сумніву в ідентичности їх.

Коли розкриваєш краєву большевицьку ґазету, то просто жах охоплює від того невідрадного й тяжкого життя та непорядків у всіх його ділянках, що з кожної шпальти ґазети просвічується. Лише рожеві надії на поліпшення сучасного життя знаходяться в ріжних проєктах, обіцянках та аґітаційних статтях. Але все це стоїть дуже далеко від реального, щоденного життя на Україні. В кращому разі це лише так буде в майбутньому, коли большевицько-московським опікунам пощастилоб усі свої пляни й мрії перевести в життя. Ось вони вже десять років товчуться на однім місці зі своїми плянами „орґанізації життя по новому” та відродження його. Кожного разу неминуче їх пляни приходять до повного краху. Тоді вони починають нові проєкти, покладають нові надії й дурять себе да людей ріжними цяцянками-обіцянками. Здоровий розум каже числитися лише з реальним життям, числитися лише з фактами. Кожна ґазета, що служить дійсно інтересам правдивого інформування своїх читачів, ніколи не стане давати свойому читачеві лише проєкти майбутнього, не освітлюючи сучасности на підставі фактів.

Позитивного в життю Радянської України дуже й дуже мало. Все, що зроблено там позитивного в культурно-національному життю України (в инших галузях життя лише занепад), зроблено зусиллям українського свідомого громадянства всіх відтінків політичної думки й переконань, а не большевиками. Навпаки, національно-культурний рух на Україні розвивається проти волі большевиків і наперекір тенденції їх далі творити „общерусскую культуру”, себто русифікувати Україну. „Свобода” завжди з приємністю в новинках подає такі позитивні явища, але, на жаль, їх надто мало. Большевики собі навіть не уявляють, з якою приємністю це робить „Свобода”, бо в кожнім поліпшенню культурно-національного життя України відбивається дух перемоги українського націоналізму над інтернаціоналізмом та москвофільством чи русоцентризмом. Зовсім не цікавить „Свободу”, а також її читачів не-комуністів, що й на якому конґресі ухвалено большевиками в справі „світової революції”, „ленінізму” чи якого иншого комуністичного „ізму”. Це діло большевицьких парохіянів і діло большевицьких парохіяльних ґазет писати про це для своїх членів.

Неправдою є, що „Свобода” закриває, що на Україні під большевицьким гнетом, в муках тяжкої боротьби зростає й шириться український націоналізм, шириться й скріплюється українська культура. Навпаки, вона має задоволення й насолоду подавати про це до відома своїх читачів, бо це свідчить про невмиручість і непереможну силу українського національного духа, якого навіть большевицький терор не може зламати. На жаль, таких відомостей мало. Добре робилиб і комуністичні ґазети, колиб вони містили у себе все те, що знаходять у краєвих ґазетах про зріст української культури, а головне докази того, що до українських наукових та культурних інституцій московські комуністи ставляться так само прихильно, як до московських, що українські культурні установи мають таке саме моральне й матеріяльне попертя від московських большевиків, як московські й т. д. Замісць цього комуністичні ґазетки подають враження чужинців, що попавши на Україну думають, що властиво комуністи були тими, котрі „винайшли” й воскресили українську націю. Вони зовсім не знають, що длятого, щоби здобути українським комуністам право на Україні писати й вести свою комуністичну пропаганду серед українського народу в його рідній мові, Україна стратила сотки тисяч свого національного населення, котре боролося й бореться з московською навалою. За право комуністам на Україні зватися Українцями принесено в жертву понад 5 міліонів населення, що вмерло від голоду, який повстав у наслідок московського наїзду на його землі.

Коли тепер українські комуністи мають сякі-такі права на Україні, то це вони завдячують лише національній визвольній боротьбі українського народу, а не ласці московській, як московські посіпаки хочуть це показати перед своїми вірними парохіянами від комунізму. Це треба завжди памятати, коли говориться про культурні чи які инші національні осягнення Радянської України.

В. Кедровський.

1919 РІК

(53)

„Остаточно здеморалізовані війська недовго затрималися біля Жмеринки. Штаб підґрупи не міг керувати ними, бо частини відходили без дозволу в повному хаосі. Після того, як у кінці 19 березня жмеринські робітники дійсно виступили проти нас, розстрілюючи наших козаків ізза будинків та обстрілюючи потяги, що відходили зі Жмеринки, штаб підґрупи змушений був залишити Жмеринку та віддати її ворогові.

„19. березня виявилося, що штаб фронту не може зупинитися на стації Рахни, бо сюди мали відходити фронтові частини, а тому штаб мусів перейти відразу на стацію Вапнярку. Тут командуючий фронту, згідно наказу Дієвої Армії, обєднав у своїх руках керування всіми військами, котрі боролися проти большевиків на півдні України, себто: Східний Фронт, південні ґрупи отамана Янева та Запоріжського корпусу отамана Волоха. Таким чином утворився новий фронт під командою отамана Колодія, що називався Східним фронтом. Війська, що відійшли після залишення Жмеринки, були цілковито здизорґанізовані. Решту цих військ з великими труднощами пощастило затримати в районі Рахнів. Деякі частини відлучилися зовсім і пішли своїм шляхом, як наприклад, 2-гої Чорноморської дивізії. З того часу, себто з часу перебування штабу фронту на стації Вапнярка, історія військ Східного фронту вступає в нову фазу заснування революційного комітету та його діяльности.

„Уже з Винниці почали ходити чутки про загальне незадоволення цивільних і військових напрямком зовнішньої та внутрішньої політики уряду УНР і що мусять статися зміни в тому напрямку, що влада перейде до рук рад селянських і робітничих депутатів. Про це говорив мені голова політичного відділу штабу фронту, старшина Клочко, який залишився у Винниці. Чутки про домагання війська в справі заснування ревкомів усе більше поширювалися, при тім говорилося, що найбільше цього домагається Запоріжський корпус. У цей час штабом була отримана телеґрама Головного Отамана, згідно з якою мали засновуватися селянські ради. Ця телеґрама стала ґрунтом, на який спиралася дальша робота наших політичних діячів.

„Важке становище армії, відірваність її від центрального уряду, чутки про перехід центральної влади до радянського устрою, а також провокаційна робота в армії темних сил, ось ті фактори, що сприяли народженню такого ненормального явища, як ревком в Українській Армії, що вже два роки вела боротьбу з прихильниками ревкомів. Всіх старшин і урядовців, котрі були в складі політичного відділу, я знав, бо всі вони служили зо мною в головному штабі. Мушу сказати, що наміри політичного відділу з боку вимог патріотичних були якнайкращі. Малося на увазі заснувати ревком з чисто національним напрямком, гаслом якого було обєднання всіх національних сил під владою селянських і робітничих рад для боротьби з московськими большевиками. Розуміється, для людини, що не захоплювалася політичною працею, було ясно, що принціп, на якому будується ревком, є компромісовий, який перевести в життя не пощастить і що діяльність ревкому неминуче перейде, згідно партійним гаслам з площини оборони національних інтересів у площину інтернаціоального большевизму. Значну ролю, в народженню ревкома, на мій погляд, відограло абсолютно небажання політичних кол спертися на чужоземну поміч, себто на антанту. Навіть на запитання Головнокомандуючого, чи можна приняти узброєну допомогу від Румунів, яку пропонували нам Француз через нашого представника в Одесі, Головний Отаман відповів неґативно. Треба було знайти силу в самих собі й ця сила, по розумінню політичних діячів, був ревком.

„Як не помиляюся, 23 березня заснувався ревком у Вапнярці, після „універсалу”, одержаного нами від Запоріжського корпусу. З існуванням ревкому Головнокомандуючий мусів погодитися, бо иншого виходу не було. 24 березня до чим призначили отамана Волох та отаман Янів для наради з ревкомом. На цій нараді отаман Волох і взагалі старшини Запоріжського корпусу вимагали, маючи на увазі головну ролю Запоріжського корпусу, щоби Головнокомандуючим призначичли отамана Волоха. Ревком погодився з цим домаганням і наказом з 25 березня ревком призначив головнокомандуючим от. Волоха. Склад ревкома мені не відомий. З політичного відділу штабу фронту в склад його увійшло 4—5 членів, инші члени мені не відомі. Були призначені комісари, які стали на чолі ріжних установ. У штаб фронту також призначили комісаря, обовязком якого було контролювати роботу штабу. Всі телеграми перевірялися комісарем. Взагалі роботі штабу, що не брав жадної участи в політиці, а переводив лише свої оперативні справи, ревком не перешкаджав, але пильно слідкував за переговорами штабу з Одесою, які велися по прямому проводу. Переговори ці провадилися на підставі телеґрами від Штабу Дієвої Армії про відхід армії до Одеси й також на основі того, що штаб Дієвої Армії пропонував нашій армії одержати від Французів зброю та одежу.

„Як я вже згадав, поставленого собі завдання ревкомом скріпити національні сили для боротьби проти большевиків, ревком не осягнув. Поперше більшість членів ревкому, в якому було всіх 15 членів, не могли й не бажали триматися вузьких меж національної боротьби проти московських большевиків й почали переговори по радіо з Раковським, пропонуючи йому згоду на умовах залишення нашої армії в цілости, приняття до складу Центрального Виконавчого Комітету всіх членів вапнярського ревкому і т. д. На це Раковський відповів рішучо вимогою скласти зброю без жадних умов, а в спрваі включення членів ревкому в склад Ц. В. К. пропонував звернутися до комуністичної партії Радянської України. Було ясно, що Раковський та його уряд визнають лише повну капітуляцію нашої армії. Не зважаючи на це, переговори з ним продовжувалися далі. 29 березня ревкомом, по згоді з Раковським, було пропоновано припинити з 14 години воєнні операції. Про це було оповіщене війську. О 12 годині 29 березня для переговорів з большевиками виїхала делеґація на фронт в складі 5 чи 6 членів. Здається, всі вони належали до ревкому, крім одного представника від Запоріжського корпусу. Це був полковник Стефанів.

„Штаб не мав можливости повідомити центральну владу про те, що робилося в Східній армії, бо не було звязку. Після захоплення большевиками Бару, що сталося 21 чи 22 березня, звязок зі штабом Дієвої армії був остаточно перерваний. Всі заходи штабу фронту відновити звязок з урядом ріжними шляхами не дали наслідків. Старалися навязати звязок через Могилів, але Могилів не мав звязку з Проскуровом, а за деякий час місцеві большевики захопили Могилів. Була лише надія, що ті частини й окремі люде, що подалися на Камянець Подільський, доведуть до відома центральної влади про ті події, які відбулися в Східній армії.

„З часу заснування ревкому й до 29 березня в армії велася шалена аґітація большевицьких аґентів. Але ця аґітація дала цілковито несподівані наслідки. Частина козаків і старшин, не знаючи дійсної інтенції орґанізації ревкому й того компромісу, до якого закликала краща частина членів ревкому, себто до національної боротьби на радянському ґрунті, остаточно повернула до російського большевизму, вимагаючи негайного припинення воєнних подій та союзу з Москалями. Друга частина козаків та старшин, що складала більшість нашої армії, рішуче протестувала проти зеднання з московськими большевиками. Армія втягнулася таким чином в політичну боротьбу, тому ще більше губила свою боєздатність. Частини Січових Стрільців, що стояли в районі Рахнів, після „універсалу”, оголошеного з приводу заснування ревкому, відмовилися стояти на фронті й відійшли на Бірзулю. Ні погрози, ні прохання команди не могли затримати їх. Були одержані відомости й про частини Запоріжського корпусу, які рішуче відмовилися входити в переговори з большевиками. Але раз почате ревкомом діло довелося вести до кінця. 29 березня, о 12 годині, як я вже сказав, виїхала на позицію наша делеґація. По умові з большевиками з 14 години, 29 дня, бойові операції припинилися. Але точно в 14-тій годині большевики розпочали гарматний огонь по наших частинах. Почалася паніка, частини подалися назад. Біля 4 години дня стрільна тріскали вже біля Вапнярки, а на лівому крилі ясно виявився обхід наших позицій большевиками. Запоріжський корпус після упертих боїв у районі Уманя й Христинівки примушений був одійти на лінію р. Бога. На цій лінії він і стояв до 29 березня. Після того, як большевики почали наступ від Жмеринки, виявився також обхід большевиками лівого крила Запорожців. З донесень начальників ріжних бойових частин було ясно, що на лінії Вапнярки ми фронту не утримаємо. Деякі частини, під впливом аґітації, перейшли на бік большевиків, як наприклад один курінь Гайдамаків та инші. Після того, як до Вапнярки перейшов штаб Запоріжського корпусу та йому було передане керування всіма частинами, штаб фронту біля 23 години 29 березня залишив Вапнярку й вирушив на ст. Слобідка.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ РАЗ ПРО ПЕТРІВ ГРІШ.

На мою дописю у „Свободі" ч. 175 про „Петрів гріш" появилася в „Америці" ч. 95 „відповідь", підписана: „Укр. гр.-кат. священик".

У сій відповіди автор намагається доказати, що Українці-католики обовязані складати Петрів гріш, „бо сей гріш є наймилійший Господу Богу". Дивне, звідки він знає, що Господу Богу є милий гріш, а наймилійший Петрів гріш? Я думаю, що як Божі слуги люблять гріш, то ще з того не виходить, що Бог його теж любить. Як римському папі любий Петрів гріш, то з того ще не можна вносити, що Петрів гріш милий Богу. Як котрий священик збере від своїх вірних суму на Петрів гріш і за се сподіється ласки з Риму, то й сю ласку з Риму не можна вважати ласкою Бога. Богато людей має ласку Риму, а не має ласки Божої.

Свої виводи старається оперти на примірах про батька й діти. Дивіться, каже він, як в день імянин батька мати вичуче дітей желань, вручає їм якісь дари, щоб вони вручили батькові. Батько, каже „укр. гр.-кат. свящ.", того дару не потрібує, але приймає".

Пощо „укр. гр.-кат. священик" наводить се прирівнання з батьком? Чому він виразно не скаже, що римський папа є батьком нас, Українців, що ми його добрі діти, що він нас любить, та що українська католицька церква, як добра мати, повинна нас навчити складати повиншування сьому батькови? Чи ми не зрозуміли таких простих слів?

Але „укр. гр.-кат. священик" воліє обертати порівнанием римського папи з батьком, бо йому здається, що на згадку про батька й дітей ми так зворушимося, що не побачимо всеї мізерії його аргументу.

Мізерію сього аргументу видно сейчас, як тільки не брати аргументу серцем, але розумом. Як „укр. гр.-кат. священик" позволяє собі вживати порівнання, то загляну я в те порівнання ближче. Чи справді всі батьки є такі, за яких представляє „укр. гр.-кат. священик"? І чи всі діти всіх батьків складають їм повиншування і вичуються від матери віршів та дають батькови дарунки, які їм мати ткнула в руку?

Щоби сказати читачам не тільки частину правди, але всю правду, позволю собі оповісти про одну родину, яка, на мою думку, якраз і є правдивим зеркалом відношення між римським папою та Українцями-католиками:

Була одна числом велика родина, якої головою, як звичайно буває, був батько. Члени тієї родини складалися з дітей зведених, себто дітей не одної матері, не одного батька. Вже на початках зведення деякі діти пізнавали, що пожиття їх з другими дітьми не мислиме. Однак, в дитячім своїм розумі покладали вони надії на свого прибраного вітця, що чейже він, як батько, не дозволить одним діттям кривдити других. Та коли діти попідростали, пізнали, що вони в своїх надіях на батька завелись.

Батько, замісць любити дітей усіх зарівно, став для одних батьком, а для других гірше вітчима. Що більше, він став змовлятися з одними дітьми на лихо й загладу других. Коли кривджені діти довідалися про заміри своїх братів і батька, постановили вони не ждати часу цілковитого свого обезсилення й упадку, але чимскорше полишити таку родину, яка, замісць любови й єдности, плекає незгоду й ненависть одних проти других. І вони теж, як діти в примірі „укр. греко-кат. священика", складали батькови дари, і то не з рук матери, але зі своєї праці. Але тепер вони побачили, що ті дари, як „дар любови", ішли на скріплення сили, що мала їх самих систематично нищити. Перестали вони тоді давати дари батькови, а обернули се на поміч своїм більше нещасливим браттям.

Чи не добачуємо ми в тих нещасних кривджених діттях нас, Українців-католиків?

Чи не зображають сі діти, що змовлялися на загладу братів, католиків-Поляків? І чи не представляє сей батько римського папу, котрий піддержує злих братів, змовляється з ними на загладу других дітей та з Поляками робить угоду на загладу Українців-католиків?

Колиж не порівнанне „укр. гр.-кат. священика", але моє представляє дійсне відношення між римським-папою й Українцями-католиками, то чи не виходить з того, що не їти нам з дарунками сьому виродному батькови, котрий цькує дітей проти дітей, але покинути його та лишити його зі своїми приятелями?

Відповідає мені далі „укр. гр.-кат. священик": „Смішним є твердження Букати, що ми радше обовязані дати на Рідний Край".

Я дуже вдячний „укр. гр.-кат. священикови", що так виразно поставив справу кантом. „Укр. гр.-кат. священикови" смішно, що ми, Українці-католики, даємо радше на Рідний Край, ніж на польського папежа. „Укр. гр.-кат. священикови" смішно що Українець-католик уважає справу допомоги Рідній Школі важнішою, ніж піддержування місій польських Єзуїтів, який польський папеж вишле у Холмщину та Волинь. „Укр. гр.-кат. священикови" смішно, що я, Українець-католик, уважаю за важніше давати українську кервавицю на допомогу українським інвалідам, що свою кров проливали за українську державу, як дати їх польському папежові на покриттє коштів парадного приняття для делегації польських легіоністів, які вбивали й катували наших жовнірів, що хотіли волі свому народові, — коли ся делегація прийде до Риму з поклоном польському папежові. „Укр. гр.-кат. священикови" смішно, коли Українець-католик уважає за важніше піддержати пропаганду для доброї слави українського імени, як дати свою кервавицю на піддержанне сил усіх папських бюр, що нас називають рутенцями, як сього треба Полякам.

Се все може бути смішним „укр. гр.-кат. священикови", бо йому взагалі може бути смішно з України й українського народа. Для нас, Українців-католиків, се не смішно. Для нас Україна й український народ свята справа, не менше свята від нашої віри. Коли польський папеж злучився з Поляками, і замісць боронити українських католиків перед напастями Поляків-католиків голосить, що справа римських впливів важніша як справедливість, а польські інтереси важніші від українських, то ми виступимо в обороні своїх прав і скажемо польському папежові, що в такому разі Україна для нас дорожча ніж оплюгавлена несправедливістю віра. Ми йому скажемо, що Рідний Край для нас важніший як Рим. Ми йому скажемо, що ми вперед були Українцями, а доперва відтак стали католиками. Ми йому скажемо, що ми тільки тоді будемо складати жертви для його церкви, коли ми будемо певні, що нас як нарід будуть трактувати нарівні з другими народами-католиками, і що ці жертви, які ми, Українці-католики, складаємо, не йдуть на скріплення наших ворогів.

„Укр. гр.-кат. священик" каже далі в своїй відповіди: „Не думаймо, що як ми, Українці, не дамо, то вже святійший отець пропаде".

Українці-католики так не думають. Вони знають добре, що римський папа має досить гроша та що через його брак він не пропаде. Ми знаємо, що чи ми його піддержимо, чи не піддержимо, то його піддержують Поляки, бо він для них як рідний батько, бо вони його аж польським папежем охрестили. Отже се зовсім не аргумент за тим, щоби ми, Українці-католики, складали Петрів гріш. Якби сей папа відносився до Поляків так, як він відноситься до нас, то вони, хоча які заїлі католики, не дали би йому ні зломаного цента понюхати. Так і нам треба робити. Коли він польський папеж, то най і бере собі здоров від Поляків. Ми, свідомі Українці-католики, не дамо й десять центів, бо й десять центів не сміє піти на шкоду українського народа.

Плаче далі „укр. гр.-кат. священик", що я „такі довгі літа був греко-католиком і як дяковчитель працював і виховував і вчив укр. гр.-кат. дітей".

Відповім словами Христа: „Не плачте наді мною, а радше заплачте над самим собою й над ділами своїми". Так, отченьку, но жалійте наді мною, а жалійте над самим собою. До Вас треба прикласти притчу про побілені гроби. Про Вас говорив Христос, коли казав, що бачите скалку в чужім оці, а не бачите поліна в своїм.

На Вашу думку католиком є той, хто є рабом, хто не має відваги упімнутись за правду. Хто стає в обороні правди, перестає у Вас бути католиком. Питаю Вас, яке право маєте видавати комусь свідоцтво, що він перестав бути католиком? **Не папа, не епископ, не укр. гр.-кат. священик робить мене католиком, але моя віра!**

Шкодуєте, що я побирав платню при укр. гр.-кат. церквах? Коли Ви справді „укр. гр.-кат. священик", то не забуваєте, що й Ви належите до тих, що побирають приходи з того самого жерела. Якщо Ви справді український священик, то ви повинні памятати, що за сі українські гроші Ви повинні би вести Українців до волі, до визволення, а не до рабства. Священик, що бере гроші від українського народа, а відтак під покришкою релігії ширить рабство, як се Ви робите в своїй статті, такий чоловік відплачується чорною невдячністю свому добродієви. Ви берете гроші від українського народа, а коли Польща й Рим змовляються проти українського народа, то Ви тягнете за Римом і Польщею, і кажете, що се релігія, і хто так робить, як Ви, сей католик, а хто протестує проти сього церковного братерства з катами України, сей некатолик і сей псує українську молодіж. Хтож тут поступає морально, релігійно, дійсно по католицьки, дійсно по христіянськи, дійсно після слів Христа?

Я питаюся Вас за се все, бо Ви не маєте відваги виступити в обороні Петрового гроша таксамо відважно, як я виступив проти нього. Чому Ви не відкриєте своєї маски, та не скажете, хто се такий криється за сею маскою „укр. гр.-кат. священик"? Ви випоминаєте заплату, яку я дістаю від Українців-католиків за свою працю дяковчителя. Ану, відкрийте Ви своє лице, най українські католики побачать, що се за такий завзятий католик обороняє Петрів гріш. Не подаючи свого імени, Ви тільки псуєте свою власну роботу: Прочитавши Вашу дописъ, Українці-католики спитаються: А хто се такий побивається за інтересами польського папежа? Вони готові подумати собі, що се може який монах, що втік з монастиря, або якийсь козарлюга, що „напрацювався" для добра народа в якійсь шикаговській будівельній спілці, або може якийсь свіжо перекабачений православний так подвизається для зєднання собі прощення своїх прогрішений у власть імущих. Тому відкрийте свою маску, „укр. гр.-кат. священику", най знаємо, на скільки Ви священик, на скільки Українець, на скільки католик, а на скільки грек.

Передімною оборонця католицької віри не вдавайте. Я вірю, що не тільки такі страшні вороги, як покірно тут підписаний Буката, але й самі врата адові не пошкодять католицькій церкви. Пошкодять їй тільки такі фарисеї, що вдають із священиків, а своїх вірних ведуть у рабство й неволю.

Йосиф Буката,
Перт Амбой, Н. Дж.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА", 103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

До української години на редіо, котра має розпочатися дня 1-го вересня с. р. через стацію „WAAT" готель Плаза, Джерзи Сіті, робиться приготовання серіозно.

В пятницю, 16-го с. м., була ґенеральна проба діріґентів околиці Ню Йорку у виставовій салі Сурми. На пробі 6-ох дякоучителів обіцяли переговорити зі своїми хорами, щоби взяти участь в змаганню через редіо за перший прайз (золотий „коп"), який дасть Сурма тому хорови, котрий найбільше дістане листів признання. Ті що мають редія, нетерпеливо чекають на перший виступ 1-го вересня в годині 2.45. Другий виступ буде 8-го вересня, хору ім. М. Лисенка з Джерзи Сіти під управою п. А. Ґели.

Минувшого тижня закупили Віктора Комбінейшен слідуючі: Мрс. Дончак з Елізабет, Н. Дж. Василь Добровольський з Джерзи Сіті (за готівку і без торгу, таких костумерів давби Бог богато). Стефан Панас з Вест Варвік, Р. Ай. Л. Цецюх з Джерзи Сіти.

Самі редія: А. Каролінко з Бронкс, привів його Михайло Гаврилів, бо вірить, що в нас дістане ґарантований товар і Мрс. Василь Мельничук. М. Василишин хоть має редіо купив ще і фоноґраф, хоче мати українську пісню коли захоче.

Відвідали Січовий Базар: К. Лисюк з родиною по дорозі з Европи. Хоч в сторі було „бизі" та п. К. Лисюк розказав де був і кого там видів. Був в Українській Академії на Чехах де є 72 професори і около 400 учеників. Там дивувались професори, чому так мало американських Українців інтересується Українською Академією.

Ів. Пасерб з Бабилон, був з донцею Галею показати великий український стор і закупити ноти.

Ів. Петришин зі Староміщини, Скалат, написав листа. Як їхав до краю, то взяв 125 рекордів і грамофон. Ціла оплата коштувала його 22 доляри. В неділю демонструє рекорди в місцевій читальни за вступом, вже зібрали 100 злотих. Відбуває весілля рекордами. Думав бути там місяць або два, але через рекорди залишився на цілий рік.

Томаш Ракоцевич, подорожуючий Сербсько-Чорногорський „поет-ґеній"? Має з собою оден примірник досить великої книжки ним писаної, і другу, де списує всіх жертводавців, щоб перевести свою друкарню в Чорногору. Цікаво тим, що в тій книжці є мало записаних Сербів і Чорногорців, а найбільше свідомих Українців. Здибав я в книжці, що наші дають йому і по 15 долярів, а найменше доляра. Книжка має 300 сторін і вся записана, на одній стороні він записує не більше як 4 жертводавців. Отже є 1200 жертводавців пересічно по 2 доляри. Серб потрафить дістати від наших людей 5 тисяч долярів, а наш чиби зібрав хоть 50 долярів на книжки, котрі ще навіть не вийшли?

Підписано угоду з бувшим дякоучителем М. Білянським, що він має заняти нотний департамент Сурми. М. Білянський знаний як композитор і писатель. Його штука „Арендар в клопоті", і його композиція „І світає і смеркає" і „Надобраніч" має добрий успіх в Америці. М. Білянський буде мати нагоду розвинути свій талан.

ПЕРЕМІНА УСТРОЮ

„Пишіть дальше свої статті про економічні справи, а наступить відродженнє народу" — сказав мені один з моїх співрозмовників, що прийшов за інформаціями в справі кольонізації Аризони. А потім додав: „Ах, коби то вдалося пхнути наш нарід в Америці до якоїсь масової діяльности, ми ще щось моглиби осягнути".

Ми оба замовкли. Наші спільні мрії нас обох захопили.

Якось за дві неділі після сеї розмови читаю в ґазетах телеграми з Німеччини про важне відкриттє лікаря д-ра Ґерсона з Бірфелду, якому пощастилося знайти лік на сухоти. З початку кпили собі з нього. А тепер цілий медичний світ признає йому рацію.

Як се сталося? Д-р Ґерсон хорував з уродження на постійний заворот голови. Почав працювати сам над собою і по 20 літах праці прийшов до переконання, що сей біль вдасться вилічити лише переміною устрою свого орґанізму. Але як перебудувати людське тіло? Сеж не деревляна будова! Та він знайшов спосіб: Треба було змінити спосіб відживлювання. Закинув звичайні харчі, а їв лише огородовину, овочі, молоко, яйця і хліб, однак з виключеннєм кухонної соли. За пів року д-р Ґерсон виздоровів цілком. Опісля почав він „перемінювати орґанізм" людий, хорих на чахотку (сухоти) і показалося, що в розмірно короткім часі сотки сухітників прийшло до цілковитого здоровля. І то не лише хорих на грудні сухоти, але також тих, що мали „вовка", астму, чи инші форми сухіт.

Тепер його метода лічення вже загально признана, йому дали сотки тисяч на заложеннє кліники і він стає до всесвітньої боротьби за „переміну устрою орґанізму" через відживлюванне при помочи ярин, овочів, набілу та подібного другого, з виключеннєм мяса і соли.

*

Якби то бажалось мені звернути увагу моїх земляків на отсю „переміну устрою" під кождим оглядом: Перш за все, спонукати їх до якоїсь рухливости, щоби визволити себе з теперішного безвихідного економічного положення. А по друге: Спонукати їх до ратовання себе від фізичного передвчасного вимирання, як се виказує таки наша статистика.

Приходжу до заключення, що обі цілі можна осягнути одним махом, через поселеннє на землі в Аризоні. Здобувши землю, наш чоловік почується независимим горожанином і стане мріти про якісь здобутки. А маючи до вибору між мясними і ростинними потравами, річ певна, що звернеться до ростинних-яринних харчів і наступить фізична перебудова орґанізму.

*

А рівночасно з тим піде і бизнесова діяльність: Відкриттє німецького професора спонукає незабаром всіх людий кинутися до яринних харчів. Наслідком сього піде велике запотребованнє земельних продуктів, головно овочів та огородовини. А земля в Аризоні надається чудесно на плеканнє ярини. Там прецінь є земля штучно наводнена з озер: Не потребує чоловік чекати на дощ, але отворить замок-„шлюз" від каналу кождої хвилі ,і вода рине на його поле, так, як іде в кухні з рури („пайпи"). Може отже плекати ярини, кілько хоче, бо аризонська земля родить 12 місяців в році. Ось на приклад календар господарський:

Січень: садити-сіяти: бураки, моркву, салату, мустарду, цибулю, горох, капусту, каляфіори, шпінак, ягоди, ріпу; — альфальфу, жито, пшеницю, овес, трави для корму, овочеві дерева, виногради, дактилі, овочі, рожі і др. Збирати: салату, шпінак, каліфіори, бураки, редьку, ріпу, помаранчі, виноград, оливки, і др.

Лютий: садити-сіяти: кукурузу, томейтос, бавовну, і другі продукти, згадані попередно. Збирати: грейпфрукти, каліфіори, капусту, салату, шпінак, ріпу, редьку і др.

Серпень (Август): сіяти-садити: бураки, фасолю, капусту, моркву, каліфіори, огірки, цибулю, пінаци, горох, кукурузу, трави і др. Збирати: збіже, томейтос, мелони, виноград, фіґи, сливки, бресkви („пічес"), яблока, грушки і т. д.

Вересень (Септембер): сіяти-садити: фасолю, бураки, моркву, каліфіори, огірки, салату, редьку, шпінак, трави, і др. Збирати: збіже, кукурузу, пінаци, бавовну, гарбузи, виногради, дактилі, бавовну, сливки, яблока, грушки і т. д.

Повисші місяці наведені лише на приклад, щоби пізнати, що родить земля в Аризоні.

За повним календарем господарським пишіть до нашого бюра. Є окрема книжочка.

Кури, плекані на фармах в долині Солт Ривер, несуть, як се виказують проби на експериментальних стаціях Аризона-університету, по 300 яєць річно.

*

Отсе є взір, як можна на земельнім господарстві осягнути ріжні цілі: зберегти здоровлє і молодість, прожити без труду, зробити „бизнес" або маєток, зорґанізуватися для витворення національно-політичної сили в стейті і в Злучених Державах, про що була згадка попередними разами.

Чиж не варт хоч на стільки заінтересуватися сею справою, щоби поїхати тамтуди й оглянути місце щасливого життя?

Вже крайна пора присилати зголошення на поїздку: Дорога в обі сторони з Пулман-возом до спання і автобусами для оглядання земель через 4 дні, коштує 60 долярів. Не відкладайте до останної мінути, бо богато справ не дастися полагодити в останній хвилі. (Огол.)

Д-р Семен Демидчук,
управитель українського відділу Аризона Модел Фармс,
30 East 7th Street, New York City.

ПРОТОКОЛ

XVII. Головної Конвенції Українського Народного Союза, що відбулася на днях від 13. до 18. мая 1929. включно, в місті Нюарк, Н. Дж.

(35)

По ухвалі вотуму довіря менаджерови Свободи С. Ядловському, приступлено до дискусії над звітом Контрольної Комісії.

До голосу записались делеґати відділів: 108, 233 і 46.

Андрій Цебак, дел. від. 100, ставить внесеннє, а Іван Приступа, дел. від. 253, підпирає, щоби дати Контр. Комісії вотум довіря без дискусії — ухвалено.

По сій ухвалі приступлено до дискусії над звітом Шконтруючої Комісії.

До голосу записались делеґати відділів: 233 і 83.

Микола Близнак, дел. відділу 204, ставить внесеннє, а Михайло Косоноцький, дел. від. 270, попирає, щоби Шконтр. Комісії уділити вотум довіря без дискусії — ухвалено.

Стефан Гвіздь, дел. від. 163, ставить внесеннє, а Роман Карбівник, дел. від. 83, попирає, щоби замісць дискусії над звітом Комітету Сиротинця приступити до дискусії над звітом Редакційного Комітету — принято.

До голосу над звітом Редакційного Комітету записались делеґати відділів: 67, 342, 62, 86, 292, 46, 76, 262, 146, 96, 221; 200, 5, контр. Пипюк, 301, 144, 204, 168, 163, 213, 108, 241, 10, 234, 165, 175, 54, радний Михальчук, 77, 284, 230, 66, 217, 260, 14, 323, 210, 233.

На поставлене Евгеном Тимкевичом, дел. від. 127, внесеннє, поперте Онуфрієм Вересюком, дел. від. 74, і Петром Головідом, дел. від. 77, ухвалено лісту інтерпелянтів замкнути.

Від. 67. Василь Вавро говорить про ансонійський комітет помочі рідному краєви і питає, чому не поміщено фотоґрафії інвалідів, присланої сим комітетом, та жадає її поміщення.

Іван Ґінда, дел. від. 342 ставить внесеннє, а Йосиф Мулярчук, дел. від. 130, підпирає, щоби ограничити час промов до 5 мінут для кождого інтерпелянта — ухвалено.

Від. 62. Антін Пашук критикує Молодечий Маґазин, питає Контр. Комісію, кілько заплачено за його редаґованнє; каже, що редактори заслужили собі на биття, бо навіть люди з краю кажуть, що Союзові видання редаґовані по штубацьки.

Від. 86. Григорій Сайкевич заявляється за невмішуванням в церковні справи.

Делеґат від. 292 є певний, що Свобода буде мати процес, та каже, що пошкодований жадає сатисфакції від конвенції. Відчитує лист від пошкодованого.

Від. 46. Гілярій Божемський критикує звіт редактора і питає, чому Свобода не боролась до 1926 року та заявляється за невмішуванням в церковні справи. Перечить, начеб хтось зороняв святкувати свято І. Франка і твердить, що боротьбу у Свободі піднято з особистих амбіцій.

Від. 76. Іван Лисак неприсутний.

Від. 262. Олена Придун запитує, чому проєкту не поміщено і заявляється проти вмішування в церковні справи, бо це ображає жінок.

Від. 146. Максим Головчак каже, що часопись мусить мати якийсь напрям і хотяй Свобода є орґаном бенефітової орґанізації, то ми хочемо бачити ще щось більше, а не самі орґанізаційні справи. Часопись повинна дати знати народови, коли якийсь ворог посягає по його права та повинна пятнувати всякі шахрайства. Заявляється за побільшенням Свободи, щоби можна містити більше наукового матеріялу.

Від. 96. Іван Лапіцький питає, чому не поміщується в Свободі зажалень місцевих секретарів.

Від. 221. Ілія Барабаш критикує редакторів і питає, що було б, колиб всі стали правити. Протестує проти статтей, поміщуваних у Свободі.

Від. 200. Тимко Кузенка питає, чому принимано лайливі дописі, а наукові відкидано.

Від. 5. Іван Сидор питає, чому відкинено допись про школу, а зажадано 3 дол. за її поміщеннє. Каже, що за Маґазин заплачено забагато.

Гол. контрольор Гр. Пипюк вказує, що Свобода збудила народ та вчить його, що він має сам правити собою і своїми інституціями, та в імени свого відділу, котрий числить 292 членів мущин, 152 женщин та 272 дітий, признає Свободі і її редакторам вотум довіря.

Від. 301. Павло Підлісний питає, яку фракцію піддержує Свобода в краю та чому вона не виходить в більше робітничім дусі.

Від. 144. Петро Бартків признає, що 16. конвенція означила напрям Свободи, але каже, що Свобода відступила від сего напряму. Дальше каже, що Грицей не може відповідати за напрям Свободи і дивується, чому лайнотайпери умістили такий звіт. Питає, чи Свобода коли виступила в обороні страйкарів в Пасайку і в майнерських околицях. Каже, що Свобода замало підносила духа народа і не вчила, як визволити чоловіка зпід чоловіка.

Від. 204. Микола Близнак стверджує, що Свобода поступала після ухвал послідної конвенції. Не бачить церковної політики яко такої, але Свобода мусіла виступити в обороні народних прав. Відділ 204 є за продовжуванням такої політики.

Від. 168. Николай Пащин заявляється за продовжуванням такої політики і дає вотум довіря.

Дел. відділу 163 неприсутний.

Від. 213. Йосиф Кобрин годиться з висказом дел. Близнака і взиває делеґатів постояти за такимсамим напрямом.

Від. 108. Мих. Колодій питає, чому відмовлено поміщення звіту і проєкту та за чиї гроші їздив Ревюк до краю.

Від. 241. Ілько Чорний вказує на цілі У. Н. Союза, а щоб осягнути ті цілі, то Свобода мусить бути безсторонною. Пропонує вибрати Редакційну Комісію.

Від. 10. Семен Підбережняк за наші недомагання винує обставини; пропонує залишити релігійні справи. Признає, що всіх не можна задовільнити. Ставить внесеннє, щоби признати вотум довіря.

Делеґати відділів 234 і 165 зріклись слова, бо їх гадки вже висказані.

Від. 175. Петро Пошивак питає, чому боротьба провадиться тільки періодично. Свобода тим викликала замішаннє по відділах. Чому Свобода поміщувала дописі і не членів. Чиїм орґаном є Свобода: У. Н. Союза, чи Церк. Комітету. Що має спільного Обеднанє з У. Н. Союзом. Протестує проти вислову редактора Л. Мишуги: короновані шкаралупники.

Від. 54. Андрій Дячик зрікся слова.

Т. Михальчук, гол. радний, каже, що колиб о. Сембратович знав, що виграє 100 тисяч долярів, то вже бувби заскаржив. Заявляє, що члени У. Н. Союза є 80% за Обеднанням.

Від. 31. Кирило Феценко зрікся слова.

Від. 77. Петро Головід жадає, щоби Свобода більше інтересувалась страйками.

Від. 284. Іван Тимкович каже, що в Свободі невідповідний матеріял. Вносить вотум недовіря.

Від. 230. Іван Павловський радить, щоби усунути всі церковні справи зі Свободи, а інтересуватись більше. Рад. Україною.

Від. 66. Лев Федуняк протестує проти висказу дел. від. 62, „по штубацьки" і питає, як виглядалаб Свобода, колиб нічого не сказала, коли епископ замикає двері перед громадянами, або коли називає нас Греками. Дальше каже, що для українського народу всі короновані голови є шкаралупниками.

Засіданє перервано на обідову пору в год. 12.30 в полудне.

Пополудневе засіданнє.

Пополудневе засіданнє отворив предс. О. Ревюк в годині 2-ій пополудни.

На поставлене і поперте внесеннє рішено катальоґу не читати.

Приступлено до дальших запитів Ред. Комітету.

Від. 217. Николай Мурашко вказує, що за редакційної комісії перед рочестерської конвенцією буджет комісії був 600 дол., а тепер 1,105. Каже, що комісія полагодила процесів на суму коло 40,000 дол. і питає, коли більше коштувала комісія. Признає, що Свобода повинна виступати проти всіх, хто на се заслужив.

Від. 260. Никола Демчина зрікся, бо його думка вже висказана.

Від. 14. Вісарій Лукенюк заявляє: 1) Всякий політичний чи то релігійний файт в У. Н. Союзі, як в запомоговій орґанізації, є недобрий. Недобрий тому, бо іде в розріз з 5-тим параґрафом нашого статута. 2) Не добре є, щоби орґан У. Н. Союза був орґаном „Обеднання", бо „Обеднанне" є політичною орґанізацією, а як така є товчком до невдоволення серед членства У. Н. Союза инших політичних поглядів. 3) Свобода була редаґована не достаточно у відношенню до 30-міліонового українського народу, то є у відношенню до Радянської України, а також у відношенню до робітничого руху.

Від. 323. Дмитро Яремко питає, чи се мітінґ якогось братства.

Від. 210. Олекса Питляр критикує справозданиє редактора, називаючи се вічевим рефератом. Признає, що Свобода писала про страйки, але не вела проводу.

(Дальше буде).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.



МАРІЯ ГЛАДКА пошукує свого рідного брата Савку Канафар, родом з Гиличок малих, повіт Збараж, Галичина. Прибув до Злучених Держав в 1904 році і до нині не знаю про нього. Братчику, коли ще жиєш, то напиши до мене, або коли хто зі знакомих знає його теперішню адресу, прошу подати до: **Марія Гладка, 279 E. Houston St., New York, N. Y.**

...O YOU KNOW WHY - - - Some one Should Invent An Odorless Pipe? Draws for this paper By Frank Leet

